

трибуна

arsenal® 10

Приемник на в. „Заводска трибуна”
Издание на „Арсенал” АД

Есенно, сн. Юлия Младенова

5 септември 2025 г. • година XV • брой 360

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. „Розова долина” 100, офис 8 (срещу Митницата)

147 години „Арсенал” – 101 години в Казанлък ПОКАНА

Скъпи арсеналци и ветерани на „Арсенал”!
Уважаеми съграждани и гости на Казанлък!

Заповядайте на традиционния ни фирмен празник –
Ден на отворените врати!

26 СЕПТЕМВРИ, ПЕТЪК, 2025 Г. – СТАДИОН „АРСЕНАЛ”

В програмата:

09:00 – Спортни турнири. Награждаване на победителите.
12:00 – Официална част и празничен концерт с участието на:
„Майсторите на комедията” – Камен Воденичаров,
Тончо Токмакчиев и Георги Мамалев
Братя Аргирови
КСТ „Киара-Н”
ДГ „Буратино”
Фолклорни танцови формации „Арсенал”
Празнични хора с песните на Веселин Василев

Осигурено е търговско обслужване.
Фирменият музей ще е отворен през целия ден.

Всеки е добре дошъл!
Да празнуваме отново заедно!

От ръководствата на „Арсенал” АД и „Арсенал-2000” АД

Студенти от водещи университети преминаха ЛЕТЕН СТАЖ В „АРСЕНАЛ”

Ръководители в „Арсенал”, наставници и стажанти са
доволни от преминалия летен стаж на студентите

18 са студентите, които преминаха своя летен стаж в различни заводи на „Арсенал” АД. Това са възпитаници на водещи университети в България: Технически университет – София, Инженерно-педагогически факултет – Сливен към Технически университет – София, Химико-технологичен и металургичен университет – София (ХТМУ), Технически университет – Габрово, Софийски университет „Св. Климент Охридски” и Държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, както и българин, учещ „Инженерна химия” в САЩ.

На стр. 3

Надпреварите продължават

Отборът на Завод 0 победи Завод 5 с 2:0 гейма на
старта на волейболния турнир

На стр. 3

НОВО! Дигитален Ваучер Храна

Социална придобивка от ново поколение, с която работодателите мотивират служителите си, пестят време и оптимизират разходите си.

100% дигитално решение, с което служителите:

- + Плащат лесно и бързо с телефон или пластика
- + Имат достъп до мобилно приложение
- + Следят баланса и разплащанията си

Идънред България е оператор на ваучери за храна и лидер в предплатените корпоративни решения за служители.

За повече информация сканирайте QR кода или посетете:
www.edenred.bg/edenred-plus/vaucher-hrana

ИНФОРМАЦИОНЕН ПОРТАЛ ЗА КАЗАНЛЪК И РЕГИОНА
ZAKAZANLAK.BG

Обективната журналистика е тук: www.zakazanlak.bg

За резервации в ресторант „Орешака”: 0700 70 717, www.oreshaka-bg.com

Ресторант Орешака Казанлък

СТАНИ ЧАСТ ОТ НАШИЯ ЕКИП!

„НИМЕКС” ЕООД

ЕИК 123094839

Ресторант „Орешака”

ТЪРСИ ДА НАЗНАЧИ

- Хигиенисти;
- Сервитьори;
- Готвачи;
- Управители.

Необходим документ при кандидатстване:
* Автобиография

За повече информация: 0700 70 717

Фотоспомени с Бончо Миланов: НЕ Е ЗА РАЗКАЗВАНЕ!

В Световния ден на фотографията – 19 август, когато преди 186 години правителството на Франция откупува патента от френския художник и химик любител Луи Дагер, в „Трибуна Арсенал“ надникна в импровизираното домашно фотостудио на Бончо Миланов. Защото – инженер, кулинару, рибар, турист, Бончо е известен сред арсеналци и казанлъжчани най-вече с едно: Фотограф.

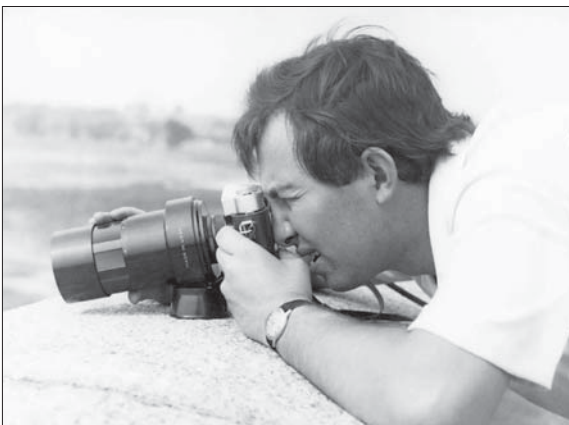
Бончо Миланов, сн. личен архив

Той е човекът, гонил през 1980-а да снима на арсеналския стадион кацането на самолета на първият правителствен и държавен ръководител Тодор Живков, дошъл в оръжейницата с президента на Замбия Кенет Каунда. Срещата на Бончо с Живков не е една. Търчал и по баирите на Бузлуджа със специалната задача за моментална снимка с новия арсеналски Polaroid, купен нарочно с командировка до София. Целта била с него да се запечата историческият момент с рязането на лентата и кадърът му да бъде веднага залепен като финал на вече готовия за Живков подарък – албум с етапите на строителството на „Чинията“. При тези спомени днес Бончо се усмихва. Но някога не било никак смешно. Напротив – много отговорно. Като „Човекът – Отдел“, Миланов действа в уникално по рода си фирмено звено, оборудвано с най-модерна техника. Прави всичко – снима, копира, изрязва, учи се дори да монтира филми. И още – озвучава, прави макети с дизайнерите на фирмата за рекламни материали, катери се по склонове и канари в търсене на отличния фон за фотографизиране на арсеналската карабина... Компютри нямало, нито фотошоп. Само майсторлък, идеяност и задължителният ентузиазъм. От тези времена Миланов пази и личен автограф върху своя снимка на Михаил Калашников – култовият конструктор на АК-47, произвеждан и в „Арсенал“. Такива работи. С Бончо е интересно.

Като същински маг Бончо Миланов вади от ръкава на спомените кадър след кадър живот. Повечето са запечатани в черно-бяло. Но има и в цвят. Диапозитивите, кът за всеки фотолюбител по онова време, в оръжейницата се ползват на воля. Там, естествено, има всичко – от японския уред за мерене силата на светкавицата, през славната Bronica до огромния фотоувеличител и киномашина, изложена сега във фирмения музей.

От изрядно подредените кутии, кашони, папки и албуми в дома на Миланов изскачат образите на покойните казанлъшки майстори на светлината Артин Азинян – Бай Арто, Тодор Стойчев – Топси, телевизионерът Стефан Калчев, Тодор Маренов, Кольо Пейчев...

Най-често лицата им се смеят. Широко и заразително. Чудни времена! Работата вървяла успоредно с веселбата. Експериментират – фотодуели, самоснимачки... На самоснимачка Бончо си прави автопортрет, който сега селектира за списъка на бъдещата си изложба заедно с черно-белите образи на хората от казанлъшката фотогилдия. Изложбата е планирана за догодина, за 80-я му юбилей, но още отсега е готова! Остават за разпечатване само надписите. Фотосите 50/70 са вече лист по лист в папката. Черно-бели и цветни; пейзажи и портрети; художествена и репортажна фотография... Бончо е добър фотопортретист и на-

Дългогодишният арсеналски фотограф, днес ветеран, стяга изложба през 2026 година, сн. Т. Маренов

право – фотожурналист. По страниците на в. „Заводска трибуна“, печатното издание на оръжейницата, от 1970/1980-те години се виждат почти само негови снимки. Ударници, самодейци, печатари, редколегия, партийни фигури, държавни ръководители... Да работи за вестника било част от задълженията му, обяснява Миланов и вади чудна снимка с Тони Джимова и Ваня Попова от редколегията: млади-младини! Фотографът на вестника не пропуснал нищо в оръжейницата – изложби, празници, гости, прави дори месечните календари. Качва се на Шипка, лежи под купола на Тракийската гробница

с фотообектив в ръцете. В работата на Миланов влизат и задължения по рекламните материали, които подготвят с арсеналските дизайнери Венко Юнаков и Стефан Христов. Работят заедно и с колектива на Балчо Балева, който ръководи майсторите на уникални оръжейни сувенири, подарявани на видни гости на предприятието.

Занимават се и с политическа агитация, важна в ония години. Бончо снимал и портретите за първата Алея на славата в „Арсенал“. Но служебните снимки за пропуски и производствени изделия не били негова работа. Имало си друго звено.

„Арсенал“ трупа огромен фотоархив

Част от арсеналския фотоархив днес е във фирмения музей. Миланов съжалява, че не всичко е запазено в размирените първи години на промяната. Тъгува, че не е могъл да вземе и съхрани при себе си поне вторите кадри от негативите. Но останал верен на принципа на архивите – да не се изнася нищо. За сметка на това Бончо Миланов си има свои фондове, събрани извън арсеналското му битие. Подредени са щателно. Част от тях Миланов дарява на единствения у нас Музей на фотографията в Казанлък, който посещава често. Не пропуска изложба там. Помага с лични кадри и за изданието „Нашият Казанлък“, от който пази екземпляр в личната си библиотека редом до книгата „100 години „Арсенал“ в Казанлък“. При тежата и други албуми, обича да ги разлиства. Тръпката е друга, не е като да ровиш из дигиталните файлове. Но и с тях Бончо се оправя добре. Телевизорът в дневната му е и компютърен дисплей. През него той чете и арсеналския сайт zakazanlak.bg, преглежда го всеки ден. Интересът си към живота на града той поддържа и по друг начин – в годините заснема 45 диска казанлъшки живот, от който сега излиза и веселата физиономия на градския чешит от миналото Минчо Стойката. Миланов спомоществователства не само фотографския музей. Подарил е на забележителния учител – физикът Теодоси Теодосиев, набор от прибори и друго учебно оборудване. Ще дарява и още.

Бончо е страстен рибар

Бившият арсеналски фотограф до скоро обикаля водоемите на България. Дълги години всяко лято със свата си по седмица бивакуват на язовир „Ивайловград“, където рибата е най-едра. Но Миланов не е по големите трофеи. Тях връща обратно във водата. Пък и най-вкусни са рибите до 3 кг. Шараните 1.5 – 2 кг са най-добри за трапезата, обяснява рибарят. Но е важна и рецептата. Бончо открехва вратата на хола в големия си апартамент, където се виждат три рафта колекция кулинаруна литература! Тук има всичко – дори стогодишен български рецептурник от 1908 г., семейна реликва. Тук е и поредицата на Бай Данчо, готвачът на Тодор Живков, Ути Бъчваров, какво ли не?! Но най-ценна му е книгата с храната за здраве. Пробвал

е много от рецептите в библиотеката си лично. Готви всеки ден, обича това занимание. Кани си и гости. Внучката идва почти всеки ден. При дядо тя си има мини студио, където снима бижутата, които продава в интернет, докато майка ѝ „движи“ магазина в центъра на града. Справят се добре, радва се дядото. За него семейството е много важно. И той е важен за тях – не му дават да мръдне навън в жегата. Затова през

когато баща му го изненадва с малка пластмасова снимаща кутийка. Следва „истинският фотоапарат“ – „Зенит“ 3т, с който младежът се учи да снима в Механотехникума в кръжока на другаря Шарков. Днес Миланов има четири „машини“ Canon, комплектвани с фотообективи, запечатали хиляди кадри. Не само служебни. Но и за екскурзии, походи, командировки. За празници на колективи и самодейци в над 40-те му години в

Посрещане на първия партиен и държавен ръководител Тодор Живков и президента на Замбия Кенет Каунда на стадиона на „Арсенал“, 1980 г. Тук е и кметът на Казанлък по това време Станчо Коев, а Бончо Миланов с фотоапарата е „хванат“ в крачка от Т. Маренов

лялото най-често Бончо си е вкъщи. Сред архиви, книги, фототехника. Никога не скучае и всичко му е „под конец“. Първата среща с фотоапарата за Бончо е през 1963-та,

„Арсенал“ изобщо не отваряме дума. Ако Бончо тръгне да говори и за това, край няма! Колко спомени – не е за разказване...!

Диана Рамналиева

АРСЕНАЛ АД

Във връзка с дейността на „Арсенал“ АД, търсим мотивиран и опитен **НАЧАЛНИК-СКЛАД**, който да организира и управлява всички складови процеси и да допринася за ефективната работа на компанията. Предлагаме на всеки желаещ възможността да стане част от екипа, заемайки позицията.

НАЧАЛНИК-СКЛАД

Основни задължения

- Организира, ръководи и контролира складовата дейност;
- Подготвя, поддържа и актуализира необходимата документация за складовата отчетност;
- Предоставя сертификати за „Входящ контрол“;
- Проследява складовите наличности;
- Организира съхранението на материалите според съвместимостта им;
- Проследява гаранционните срокове и анализирането им;
- Грижи се за съхранението и опазването на реда в склада;
- Организира и координира складовия екип;
- Участва при извършване на инвентаризации в склада;
- Осигурява безопасност и ефективност при изпълнение на задачите;
- Поддържа комуникация с отдели и служители;
- Стопанисва активите на дружеството.

Изисквания към кандидатите

- Образование – висше или средно;
- Добри организационни и лидерски умения;
- Работа с ERP/складови системи – предимство;
- Компютърна грамотност MS Office, Internet;
- Отговорност, дисциплина и умения за работа в екип;
- Способност за ефективна работа в динамична среда;
- Отговорност и внимание към детайла.

Желаещите могат да кандидатстват чрез подаване на CV в отдел „Формиране и развитие на ЧР“ в Казанлък – Офис 4, бул. „Розова долина“ №100, или в Офис Стара Загор, бул. „Цар Симеон Велики“ № 118.

Личните ви данни се обработват в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27.04. 2016 г.

Молим, имайте предвид, че ще се свържем само с одобрените по документи кандидати.

От стр. 1

Студенти от водещи университети преминаха...

За първи път бъдещите инженери от различни специалности преминават летен стаж в дружеството, като за тази възможност те са научили по време на Дните на отворените

Шарланджиев и Явор Лъджев, след летния стаж имат желание да станат стипендианти на дружеството, а Таня Стоянова и Стефан Гангалов са готови да започнат работа в съответ-

август с тържествено изпращане. То включваше не толкова церемония, изпълнена с поздравления и подаръци, колкото с реална равностметка от двете страни – на учащите се и на техните наставници във фирмата. Момчетата и момичетата, които са от различни технически висши учебни заведения, бяха единодушни, че са получили много добър прием в отделите и цеховете, където е преминало практическото им обучение. Макар и пристъпвайки с притеснения, тук те са попаднали в една среда от отзивчиви и добронамерени хора – доказани специалисти с богат опит и знания в съответните области, които търпеливо, ясно, достъпно и с голямо желание са ги въвеждали в спецификата на работата. Най-ценното за тях е било съчетаването на теория с практика – „потопяването“ в реална работна среда е било изключително полезно за бъдещите инженери. Ръководителите на отдели и звена, както и преки наставници на стажантите, изразиха своето задоволство от интереса, старанието и жела-

нието да се учат, които са проявили студентите.

Летният стаж на младите хора приключи с доклади по конкретни задачи, като по думите на инж. Владимир Чучумишев,

матя, също сподели, че удовлетворение от летния стаж на студентите са изразили както самите те, така и специалистите в дружеството, които са ги обучавали. Фактът, че има же-

Добро взаимодействие между наставници и стажанти отчитат от отдел КАПП

врати, проведени във фирмата през месеците май и юни т.г. Трима от тях – Ивайло Делчев, Миран Янкулов и Айлин Маневска, са и стипендианти на „Арсенал“, двама – Малин

ните заводи. По свое желание Явор и Айлин остават още един месец на учебна практика в съответните заводи. Летният стаж на студентите официално приключи на 29

Стажът приключи с равностметка за свършената работа

ръководител-направление „Образование и квалификация“ в „Арсенал“ АД, някои от тях са представили разработени теми, което е отличен атестат за ползата от практическото им обучение в дружеството. Анета Димитрова, директор „Човешки ресурси“ във фир-

лаещи да станат стипендианти на „Арсенал“, както и такива, които са изявили желание да останат на работа в дружеството веднага след преминалия летен стаж, е показателен за успеха на тази форма на фирмената Стажантска програма.

Юлия Младенова

СТАНИСЛАВ ДОНЕВ УСПЕШНО ЗАЩИТИ ДИПЛОМНА РАБОТА ЗА ПРОДУКТОВИЯ РИСК

Арсеналецът представя тема, по която не е правена разработка в българските висши учебни заведения

Арсеналецът Станислав Донев от Завод 3 наскоро успешно защити дипломна работа в Нов български университет и вече е магистър по икономика по специалността „Маркетинг мениджмънт“. Той смята да продължи образованието си в НБУ със специализация „Риск мениджмънт“.

Забележително е, че Станислав избира изследователска тема, пряко свързана с предприятието, в което работи. До този момент темата не е била подробно разглеждана в българските висши учебни заведения. Тя обхваща анализа и оценката на продуктовия риск след производството на продукта до крайния потребител. За представената разработка Станислав получава оценка от изпитната комисия много добър 5.00.

- Защо избрахте управлението на риска в „Арсенал“ АД за тема на дипломната си работа?

- Работя в „Арсенал“ АД почти 9 години – шест в Завод 4, Мъглиж, а останалите три години в Завод 3. Дружеството управлява голяма дистрибуторска мрежа, която е много динамична, тя е свързана със 170 държави. Глобалното управление на риска във веригата за доставки на готова продукция е тема, която наистина ме вълнува. Исках да разбера как се намират слабите места по веригата за доставки и как се взимат решения за откритите възможни опасности. Също така какви са различните методики за оценка и контрол на тези рискове. По какъв начин процесът от производство до доставката на клиента

може да бъде наблюдаван и управляван така, че да се гарантира сигурност и точност.

- Каква информация ползвахте по време на подготовката си за защитата?

-Използвал съм предимно публична информация за дружеството. Съвременната епоха е много динамична – рисковите фактори не са само линейни, а произтичат от сложни взаимовръзки и непредвидими човешки действия. Опитът в „Арсенал“ АД, производител в отбранителната индустрия, показва, че ефективното управление на продуктовия риск изисква съчетание на технологични и организационни подходи, които структурират цялата система за управление на риска. В „Арсенал“ човешкият фактор има ключова роля

в управлението на риска. Всяка човешка грешка при опаковане, документиране или неподходящо транспортиране може да доведе до забавяне, санкции или компрометиране на сигурността. Човешкият фактор е важен и при взаимодействието с държавни институции, митници и международни партньори. „Арсенал“ не разчита само на машини или само на хора. Оръжейното предприятие съчетава технологии и добри работни практики – така се намалява шансът за грешки. Светът днес е по-сложен от всякога. И точно затова вниманието на служителите и работниците е най-важното. Един пропуск може да струва скъпо! Работникът не е просто изпълнител – той е сърцето и движещата сила на цялата система.

- Как академичното ръководство на НБУ прие предложението от Вас тема?

- Беше одобрена сравнително лесно, но срещнах и известни трудности. В българските ВУЗ-ове темата за риска е свързана най-вече с инвестиционните

рискови фактори при търговия с акции, ценни книжа и други финансови инструменти. Науч-

разования са в други области?

- Преди години съм завършил „Богословие“ и „История на Европа и света“ – бакалавърска степен. Винаги съм се интересувал от философията и етиката като науки за човека, които стоят в основата на личните и обществените отношения. Тъй като икономиката е съвсем друга област, преди да запиша магистърската програма изкарах едногодишен подготвителен курс в НБУ по „Теория на пазарната икономика“. Взех това решение след като прочетох много специализирана литература по темата, направил съм и няколко свои разработки в сферата на анализирания и оценката на пазарния продуктов риск, които ще бъдат публикувани като авторски в списание „Икономическа мисъл“, издание на БАН. Смятам, че икономиката ще бъде ключова за моето бъдещо развитие. Човек се учи цял живот и никога не трябва да губи своя стремеж към знанието и личностното самоусъвършенстване!

- Какво породило интереса Ви към икономиката, след като Вашите предишни об-

Интервю на
Димитър Бахчеванов

От стр. 1

Надпреварите продължават: футбол, волейбол, народна топка

В първата седмица на септември стартираха още два от турнирите на тазгодишните работнически игри в дружеството. На 1 септември отборите на Завод 0 и Завод 5 откриват волейболната надпревара при мъжете. Резултатът от първата среща е 2:0 гейма, като победител стана Завод 0. Във волейбола ще се включат още тимове на Завод

1 и Сборен отбор. На 2 септември започва и дамският турнир по народна топка. В първия мач играха отборите на Завод 1 и Завод 4. Момчетата от Завод 1 победиха с 2:0. В турнира участници са още отбори от Завод 5 и от Завод 1/503. В тези две спортни дисциплини се играе по системата всеки срещу всеки. Волейболна-

та надпревара ще приключи на 15 септември, а тази, по народната топка – на 12 септември. На 16 септември ще се играе демонстративен мач по волейбол при дамите от Завод 0 – между тимовете на „Шампионките“ и „Непобедимите“. В третата седмица на футболния турнир в „Арсенал“ АД се получаха интересни обрати и резултати. Най-оспорвано бе

дербито на Завод 4 – между Завод 4 „Мечо“ и Завод 4 „Миньорите“ (4/140), в което миналогодишните шампиони „мечовците“ изгубиха срещата. Според познавачи, това е финал преди финала и вероятността двата тима да се срещнат на финала е много голяма. Футболистите от Завод 2 също имат големи шансове да се преборят за

призовото място. Мачовете в предварителните групи продължават до 12 септември, а финалът е на 19 септември. Победителите в турнирите на работническите игри, които се провеждат под егидата на Синдикалния комитет на КНСБ в дружеството, по традиция ще бъдат наградени на празника на „Арсенал“ на 26 септември.

ИНСТРУМЕНТАЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО В „АРСЕНАЛ“ ЗАЛАГА НА УНИВЕРСАЛНИ СПЕЦИАЛИСТИ

В „Арсенал“ АД Завод 6 е важна част от целия производствен цикъл, защото тук се изработва цялата инструментална екипировка за всички останали заводи в структурата на дружеството.

МІМ-инжекционно формоване, де-пластифициране и синтероване на метален прах

Необходимостта от създаване и развиване на инструментално производство за нуждите на предприятието налага още през 1951 г. да се обособи един цех за производство на режещ инструмент. През 1959 г. е създаден цех за производство на твърдосплавни смеси и изделия. С нарастващите темпове на индустриализация на фирмата все по-осезаемо се оформя необходимостта от

обособяването на инструменталните участъци в единна структура

Така на 1 октомври 1964 г. се

създава Завод 6. В следващите години се строят нови сгради, заводът се разширява, внедряват се съвременни технологии, въвежда се ново оборудване и се разширява производствената листа с нови изделия.

През 1975 г. във филиала на Завод 6 в Крѝн е осъществен първият в България синтез на диамант за промишлени нужди. През 80-те години на XX век се усвояват два лиценза на фирмата Sandvik Coromant –

лиценз за производство на различни видове твърди сплави и твърдосплавни инструменти и лиценз за производство на фрезови глави и екипировка за оборудване на фрезови машини и обработващи центри. През 90-те години на XX век е усвоена CAD/CAM система Duct – Великобритания, а на по-късен етап е въведена съвременната CAD/CAM система Top Solid.

През последните години значително се ускорява модернизацията на инструменталното производство в „Арсенал“ АД. Закупени са съвременни ниш-

кови ерозионни машини Agie, инструментални обработващи центри Awea, програмни фрези с ЦПУ за голямогабаритни инструменти, прецизен струг за струговане на закалени детайли Hembrug, оптическа шлайфмашина с ЦПУ Amada, 5-осева инструментална машина Walter, шлайфмашини с ЦПУ за вътрешно шлайфане Jagura, шлайфмашини с ЦПУ за външно шлайфане Startech, универсална шлайфмашина с ЦПУ Kellenberger. Обновяването и модернизацията на машинния парк е постоянен процес, който ще продължава и в бъдеще.

В Завод 6 е въведено в експлоатация най-съвременното производство на детайли по МІМ технология, което спестява човешки труд. Въведена е и роботизация на част от производствените процеси.

Продуктовата листа от инструменти на нашия завод е огромна

Гамата изделия, произвеждани в Завод 6, включва различни видове инструменти за нуждите на останалите заводи в структурата на дружеството – теглични, формообразуващи, мерителни, режещи, всички видове приспособления, твърдосплавни ядки и пластини, както и детайли по съвременната МІМ технология, – подчертава инж. Ивайло Арнаудов, директор на Завод 6, възпитаник на Технически университет – София.

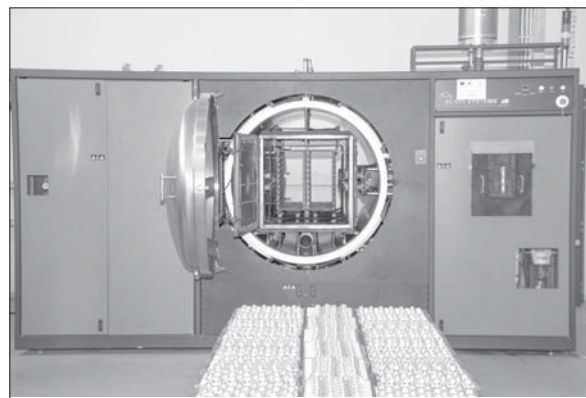
Голяма част от машините са универсални, а предвид голямото разнообразие от изделия, работата е истинско ежедневно предизвикателство за специалистите тук. Затова те трябва да притежават добри технически познания и умения, да могат да работят самостоятелно и в екип с колегите си.

Завод 6 е „отворен“ за кадри,

които са технически грамотни, както и за млади хора, които имат желание и хъс да учат и да се усъвършенстват в професията „машинострои-

наставници с опит и знания. Приемат се на стаж студенти по линия на Стажантската програма на „Арсенал“ за привличане на млади и амбициозни кадри в машиностроенето. Бъдещите инженери са „добре дошли“ в структурите на Завод 6, където доказани специалисти ги въвеждат в естеството и динамиката на работата. Част от стажантите остават да градят професионалното си бъдеще в неговите отдели и цехове.

„Желанието е най-важно – ще обучим всеки, който иска да работи при нас“, категорични са от ръководството на завода. Предвид специфичността на инструментал-

В един от цеховете на Завод 6

тел“. Възможности за обучение и повишаване на квалификацията на работещите в Завод 6 се предлагат достатъчно. Тук се провежда практическо обучение по линия на дуалното образование, в което на желаещите ученици се осигуряват

ното производство и качествата, които трябва да притежава един универсален работник, часовата ставка на работещите в Завод 6 е допълнително завишена. Доброто заплащане на труда, към което се прибавят всички придобивки

от широката социална политика на „Арсенал“, са важна предпоставка Завод 6 да бъде предпочитан от хора с машиностроителна професия и такива, които искат да се развиват в тази област.

Юлия Младенова

Дейността на дружеството е свързана с разработване, производство и предлагане на нови и модернизиранни изделия, както и с производство и модернизация на съществуващите изделия със специално предназначение

МАШИНЕН ОПЕРАТОР, МЕТАЛООБРАБОТВАЩИ МАШИНИ /Координатчик/

Основни задължения

- Умение за работа с конструктивна и техническа документация;
- Умение за работа със специализирана Координатна машина с прецизност и точност;
- Установяване, центроване и закрепване на различни по сложност детайли;
- Правилно подбиране на необходимите помощни инструменти;
- Умение за преценка сложността на изработвания детайл и възможностите на машината за изработването му;
- Пробиване на отвори на детайли, изискващи прецизност на обработката;
- Извършване ежедневни настройки на процесните параметри;
- Спазване на зададените режими и технологични параметри за операцията;
- Извършване на замервания за съответствието на обработвания детайл с техническата документация;
- Заточване, донастройване и проверяване точността на режещите инструменти;
- Поддържане в изправно състояние и на необходимото равнище машините, апаратите и съоръженията, с които се работи, съгласно технологичните инструкции.

ШЛОСЕР - ИНСТРУМЕНТАЛЧИК /Заточник режещи инструменти/

Основни задължения

- Разчитател на чертежи и спецификации на режещи инструменти;
- Настройване и работа със заточни машини, използвани в производствения процес;
- Правилен подбор на абразивните инструменти;
- Правилно подбиране на необходимите помощни инструменти;
- Спазване на зададените режими и технологични параметри за операцията;
- Извършване на замервания за съответствието на обработвания детайл с техническата документация;
- Поддържане в изправно състояние и на необходимото равнище машините, апаратите и съоръженията, с които се работи, съгласно технологичните инструкции.

СТРУГАР

Основни задължения

- Умение за работа с конструктивна и техническа документация;
- Извършване на стругарски операции с висок клас на точност и изработване на нестандартни детайли;
- Самостоятелно подбиране на различни приспособления при струговане на различни детайли;
- Определяне технологичната последователност на операциите, преходите и проходите при струговане;

- Установяване, центроване и закрепване на различни по сложност детайли;
- Извършване на замервания за съответствието на обработвания детайл с техническата документация;
- Заточване, донастройване и проверяване точността на режещите инструменти;
- Поддържане в изправно състояние и на необходимото равнище машините, апаратите и съоръженията, с които се работи, съгласно технологичните инструкции.

ФРЕЗИСТ

Основни задължения

- Умение за работа с конструктивна и техническа документация;
- Извършване на фрезови операции с висок клас на точност и изработване на нестандартни детайли;
- Подбиране на необходимите универсални и специализирани принадлежности към фрезовите машини;
- Определяне режимите на рязане, съобразно влиянието на различните фактори, и избиране на оптималния режим;
- Закрепване и обработка на детайли с различна конфигурация, съобразно свойствата на съответните материали и режещи инструменти;
- Извършване на замервания за съответствието на обработвания детайл с техническата документация;
- Заточване, донастройване и проверяване точността на режещите инструменти;
- Поддържане в изправно състояние и на необходимото равнище машините, апаратите и съоръженията, с които се работи, съгласно технологичните инструкции.

Изисквания към кандидатите

- Средно образование;
- Техническа грамотност;
- Опит на подобна позиция е с предимство;
- Сръчност и експедитивност;
- Работна дисциплина;
- Комуникативност и умение за работа в екип.

Ние ви предлагаме

- Конкурентно възнаграждение, обвързано с личностното ви представяне;
- Бонусна система и допълнителни финансови стимули;
- Ваучери за храна в размер на 200 лв.;
- Допълнителни бонуси за Великден, Коледа и празника на фирмата;
- Обучение в бакалавърски, магистърски и докторантски програми във Висши учебни заведения в България и чужбина.
- Обучение чрез стипендиантски и стажантски програми;

- Столово хранене на преференциални условия;
- Фирмен транспорт;
- Възможност за безплатна лятна почивка в хотел „Арсенал“ гр. Несебър.

Ако проявявате интерес към нашето предложение, можете да подадете своята актуална биография, мотивационно писмо и копие от документи за образование и квалификация на имейл: kariieri@arsenal-bg.com, в Офис 4 Казанлък – бул. „Розова долина“ № 100, или в Офис Стара Загора – бул. „Цар Симеон Велики“ № 118, в срок до 30 септември 2025 г.

„АРСЕНАЛ“ АД ще се свърже с одобрените по документи кандидати за провеждане на интервю за подбор.

Предоставянето на личните данни е доброволно, тяхното обработване, използване и съхранение в процеса по подбор се извършва в пълно съответствие със Закона за защита на личните данни. „АРСЕНАЛ“ АД, в качеството си на администратор, гарантира пълна защита на конфиденциалността на личните данни.

СОЦИОЛОГИЯТА В „АРСЕНАЛ“ ПРОХОЖДА ПРЕЗ 1971-ВА

Фактът, че „Арсенал“ е пионер в сферата на българското машиностроене, е отлично познат. Но абсолютна изненада за една оръжейница е развитието в нея и на науки за обществото. Още през 1971 г. в ОЗ „Фридрих Енгелс“, тогавашното име на предприятието, с правилник и статут, е сформирана Психологическа група – с психолог и социолог.

Пет години преди СУ „Климент Охридски“ да разкрие катедра „Социология“, в „Арсенал“ вече се правят социологически изследвания, резултатите от които надлежно са запечатани на страниците на в. „Заводска трибуна“, предшественик на днешния „Трибуна Арсенал“.

За създаването на групата, наричана впоследствие Социологическа лаборатория, научаваме от статия

Йорданка Попова

на Йорданка Попова в бр. 21-22/10.06.1974 г. на „Заводска трибуна“. Днес Попова, постъпила в оръжейницата след завършването на висшето си икономическо образование във Варна, не твърди, че помни цялата история на групата, макар да е неин ръководител и да остава част от нея до промените през 1989-а. Скоро след това структурата, със състав от 10-на души, е закрыта. Когато младата социоложка постъпва в звеното, в него вече работят психоложката от Стара Загора Боряна Старчева и казанлъчанинът Ангел Попов, който после напуска.

По спомените на Попова, лабораторията се помещава в сградата на арсеналската поликлиника, после се мести в музея. Работи се в пълна свобода, твърди тя. Макар и подчинени на Заводския партийен комитет, който одобрявал заданията, социолозите спазват научна методология, ползват представителни извадки за своите емпирични социологически изследвания /ЕСИ/, публикуват достоверни числа и добросъвестно извеждат резултатите, които и днес могат да се видят по страниците на вестника.

Попова помни огромни зали с конференции, срещи с лектори от София, видни имена в тази наука като доц. Благой Колев, Андрей Райчев и Кръстьо Петков, по-късно оглавил КНСБ. Групата работи и с Института по социология. Самата Попова минава обучение в Академията за обществени науки и управление /АОН-СУ/ в София, където ѝ преподава самият Стоян Ми-

хайлов, най-титлуваният по онова време в социологията български учен. Сред най-ярките спомени на тогавашния ръководител на групата е голямото демографско изследване в оръжейницата, документацията от което заема цялата зала на първия етаж на музея. Попова помни и търчането в студ и пек по моста към завода, тъй като групата имала работа и извън портала. Помни и изявленията на не един директор:

Винаги питахме социолозите...!

Целта на групата е да подпомага стопанското ръководство, така че то да „гони“ производствени резултати и икономическа ефективност, „изправяйки“ грешките на управлението, отчетени от социолозите.

Сред имената, оставили следи в работата на това звено, са и Йовка Топалска, Детелина Димитрова, Иван Иванов, Марияна Стоилова, Диана Маринова, Ботьо Ботев, Янка Йонкова. За подобряване на квалификацията си те също са изпращани на обучение. Наученото се прилага на място. Правят се ЕСИ, резултатите от тях се дават не само на ръководството, те се съобщават във вестника и по заводската радиоредба.

В статия „Ръководителят и работата му с хората“ от 1974 г. Йорданка Попова анализира задължителните управленски качества: достъпност, общителност, уважение и внимание към хората, отзивчивост и стремеж към подпомагане в работата. Лабораторията прави анкети сред персонала по цехове и звена – резултатите показват необходимостта от добър контакт с прекия ръководител – началникът на смяна и началникът на цех. Задават се въпроси като: „Как влияе вашето настроение на взаимоотношенията с ръководителя“, правят се изводи, че инициативата е в ръцете на ръководството, че всички зависят от него и се дават съвети към управленците: да запазват винаги самообладание, „грубостта е признак на слабост“, да не се действа прибрзано и в необуздана емоция, да се абстрахират от личните си симпатии, да говорят спокойно и учтиво с под-

чинените. На истинския ръководител не са нужни парадният шум, дърдорковщината, празните обещания, защото авторитет се гради с компетентност и умение да се общува с хората, с добри обноски. В следващ брой на вестника темата се развива в беседа на инж. Иван Иванов, ръководител на конструктивния отдел в Базата за техническо развитие.

През 1975 г. в изданието тръгва поредица „Социално-психологическият климат в колектива и производителността на труда“. Следва „Младите хора и трудовият колектив на предприятието ни“. Боряна Станчева коментира посрещането на младите работници, ролята на младежкия колектив и наставничеството и анализира данни като: „За 54% от младите хора ръково-

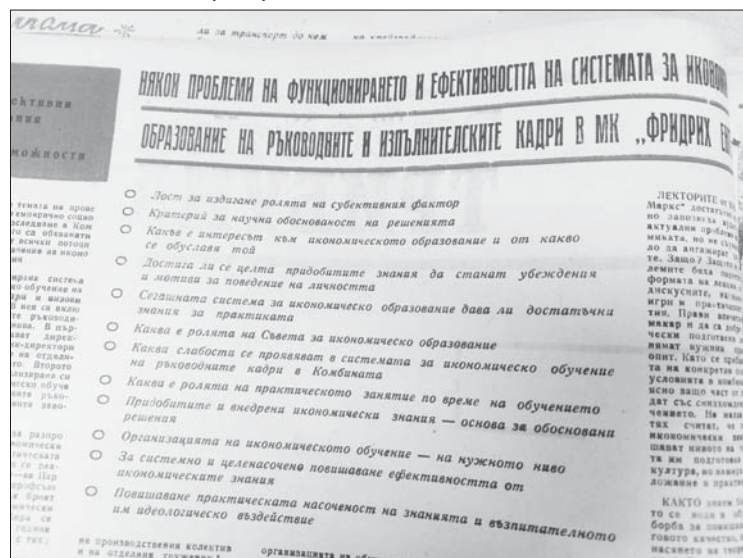
през 1975-а, и през 1979 г., се очертава

Приятелството

Чрез въпроси като: „Как влияе приятелството върху производителността на труда“ и „Имате ли приятел в колектива“ по данни, публикувани във вестника от Детелина Димитрова, се стига до извода, че производителността на труда е в пряка връзка с добрата атмосфера в колектива, защото: 13.87% от анкетиранияте имат приятел в колектива, нямат едва 1.53%, а 52.33% от работещите си помагат един на друг; на 18.46% е помогнато за навлизане в работата; на 12.30% – за повишаване квалификацията; 3.07% са подпомогнати в образованието си; 3.07% – при лечение, а 1.53% имат помощ в социално-битово отноше-

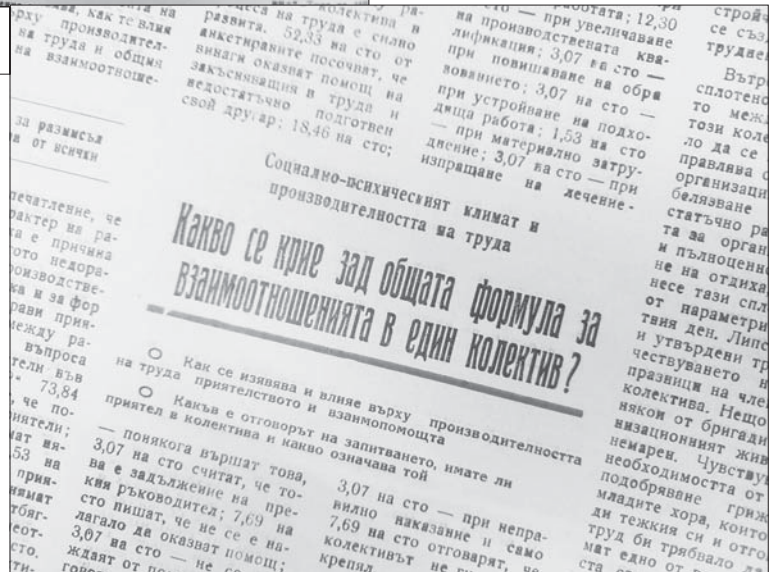
130-5, в което участват 35 производственици. Интересни данни дава и цех 120-7 през 1978 г.: 27.69% от анкетиранияте отчитат взаимоотношения в бригадата като много добри, 56.94% – като добри, 12.30% – лоши, и много лоши – едва 3.07%. Изводът е, че главните недоразумения са от производствен характер, лошите резултати идват от недостатъчно чувство за дълг и отговорност. Изследват се още трудовата дисциплина с данни за идването и закъсненията за работа; „Младите, старите и задълженията“; ефективността на икономическите кадри на всички нива, следвано от лекция с университетски преподаватели. Да се водят лекции и обучения също е задача на лабораторията. Правят се и чисто партийни изследвания, дори за естетическото възпитание. Във фокуса на групата са мотивацията за работа и разрабтането на системата за стимулиране на труда и младите кадри.

Щателният преглед на документираната дейност на Социологическата лаборатория на „Арсенал“ на страниците на фирмения вестник през 70-те и 80-те години на миналия век, освен изключително любопитен, е и показателен за някои сегашни процеси в оръжейницата. Той налага извода, че ясно видими в днешно време арсеналски традиции имат своите корени в съзнателно прилагани мерки след проведени социоло-

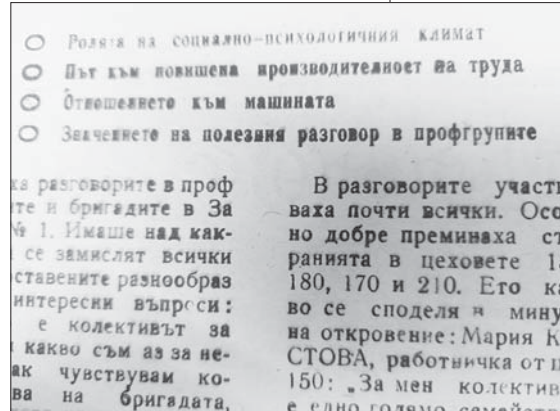

Факсимиле от в. „Заводска трибуна“

дителят е далеч от тях, 30% искат да напуснат цеха си“. Социологическите данни от онова време показват, че ¼ от работещите в комбината са младежи, 57% идват „по разпределение“, 18% по препоръка от близки, 9% постъпват в младежки колективи, 40% в смесени, 55% искат да работят сред млади хора, 77% от новите работници са посрещнати с внимание, 55% отчитат приятелски отношения. Едва 4% от анкетиранияте сочат влошени отношения, само 2.15% ги определят като „студени“. Сред негативите в работната среда

Публикации във в. „Заводска Трибуна“ – в края на 70-те години на XX век

са посочени клюкарството, лицемерието, доносничеството и недоверието на възрастните към младежите. Като основен фактор за привързаност към колектива в изследване и

работните места, които са факт и днес.

Любопитни са направените изследвания за микроклимата в популярните на времето „младежки бригади“. Има такива ЕСИ за цех

ние. Социално-битовите условия са също в погледа на арсеналските социолози. По спомени на Попова, те са активният фактор за изграждане на т.нар. мрежа от стаи – „битовки“ до

гически изследвания, с цел превръщането на добрите взаимоотношения във фактор за подобряване на икономическите резултати на работещите. Приятелските и дори семейни връзки между арсеналци, взаимомощта, целенасочената работа за привличане на млади хора, вниманието към новите специалисти и не на последно място – близките контакти на ръководителите с работници и специалисти, като условие за добри производствени резултати, и сега са част от уникалния образ на „Арсенал“ на картата на успяващия български бизнес.

Диана Рамналиева

БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ ОТ ВЪЗРАЖДАНЕТО ДО ДНЕС

Най-старите училища у нас, които от основаването си до днес не са спирали образователната си дейност

По време на османско-то владичество през 15–18 век се преподавало в т.нар. килийни училища. В началото те се основавали към черкви и манастири. След 17 век се появили и частни (домашни) килийни училища.

Учителите били предимно монаси и свещеници, а по-рядко – грамотни занаятчии или търговци. Обучението се водело на гръцки, църковнославянски или на двата езика. Преподавало се основно четене, писане, църковно пеене и малко смятане. Заедно с тези умения понякога се изучавал и определен занаят. За учебници се използвали

църковно-служебни книги. Преобладаващият метод на преподаване бил чрез механично наизустяване на определени текстове. Пишело се върху дъска, намазана с восък, като буквите се изписвали с шило, а после се заглаждали с малка шпакла. Учебната година започвала през зимата – на Димитровден, и завършвала през пролетта – на Гергьовден, а занятията били сутрин и следобед.

През първата половина на 19 век се появили първите

взаимни училища. При тях по-напредналите ученици били помощници на учителя и под негов надзор преподавали своите знания. Учениците били разпределени в няколко класа не по възраст, а по ниво на знания. Предимствата на този начин на учене е, че преподаващият ученик се самоусъвършенства, а големият недостатък е липсата му на педагогически опит. Методът се нарича още Бел-Ланкастърски – в чест

на британските педагози д-р Андрю Бел и Джоузеф Ланкастър, които го прилагат независимо един от друг. Широко е използван в Европа през 19 век главно като средство за първоначално огромотяване.

Поради недостига на учители този начин на преподаване навлязъл в килийните училища през Българското възраждане. Обучението в тях продължавало 2 години и се изучавали граматика, правоучение, хигиена, естествознание, география, история, аритметика и вероучение. Обикновено издръжката на тези училища се осигурявала от местното българско население.

Възстановка на възрожденска класна стая

АПРИЛОВСКА ГИМНАЗИЯ – ГАБРОВО

Тя е първото взаимно светско училище, открито през 1835 г. от Неофит Рилски. Съградено е с

българските земи от дарените лични книги на неговите благодетели Васил Априлов и Никола Палаузов.

Сградата на Априловската гимназия с паметника на Васил Априлов

дарения на родолюбивите габровци Васил Априлов, Никола Палаузов, Васил Рашеев и др. Началното наименование е Първо новобългарско светско взаимно училище. Създава се първата училищна библиотека по

В нея се помещава Националният музей на образованието.

В момента Националната Априловска гимназия е средно училище с хуманитарен и чуждоезиков профил и е сред най-елитните в страната.

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ПЕТКО РАЧОВ СЛАВЕЙКОВ“ – ТРЯВНА

През 1835 г. Търновският митрополит Иларион Критски решил изграждането на светско

и изпратил плана на училищната сграда. През есента на 1837 г. той отвел със себе си няколко тревненски юноши в Букурещ да учат за учители.

Средно училище „Петко Рачов Славейков“

взаимно училище в Трявна. Строителството започнало на следващата година. Пари били събирани от цялото население на Трявна и околните колиби. През лятото на същата година Петър Сапунов, изпълнител на завещанието на тревненския търговец в Букурещ Никола Стоянов, дарил около 31 хиляди гроша

класно. През 1897 г. е завършена новата учебна сграда. Историята на това учебно заведение е богата и разнообразна. Наследник на училището в разширяването няколко пъти „нова“ сграда, в близост до сградата на Старото школо, става Средно училище „Петко Рачов Славейков“.

ПРОФИЛИРАНА ХУМАНИТАРНА ГИМНАЗИЯ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – КАЗАНЛЪК

Казанлък е град, който може да се похвали с традиции в областта на образованието. Тук още през 1836 г. Неофит Бозвели въвежда взаимното обучение. През 1883 г. започва

ско трикласно и образцово училище.

От 1 септември 1896 г. били въведени четири курса, а от 1909 г. настъпила голяма реформа в педагогическите училища и те станали

Профилирана хуманитарна гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“

своята дейност Казанлъшкото педагогическо училище, което е първото в Източна Румелия. Целта на неговото създаване е да подготви учители за цялата страна. В 7.30 ч. камбанен звън извествявал началото на деня, който бил сверяван с телеграфния импулс в пощата, намираща се срещу училището. Учело се 4 часа преди обед и още толкова следобед. Нямащо униформи, учениците се отличавали по сините фуражки с месингов монограм над челото.

През есента на 1888 г. Казанлъшкото педагогическо училище преживяло значителна промяна. Към него се присъединило градското трикласно училище. Така, от 1 септември 1888 г., започнало да се назовава Казанлъшко държавно педагогиче-

петокласни. Първите им три класа останали общообразователни, а последните два били специални – педагогически.

През годините училището претърпява множество изменения. През 2016 г. наследник на Казанлъшкото педагогическо училище става днешната Профилирана хуманитарна гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“.

15 септември – защо учебната година започва на тази дата

В периода 1920–1923 г. било решено учебната година да започва на 15 септември и да завършва на 12 юли (за училищата в селата – на 15 юни).

По време на Възраждането не е имало точни дати за начало и край на учебната година. Това е зависело само от учителите. Даже в някои населени места се е провеждала единствено през зимния период. Липсват сведения каква е била и продължителността ѝ при взаимните училища. Смята се, че тя е била между Димитровден и Гергьовден, след което се провеждал публичен изпит пред обществеността. През 1873 г. в Шумен бил изготвен Устав на селските училища, който определя, че времетраенето на учебната година за децата от селата ще е 9 месеца.

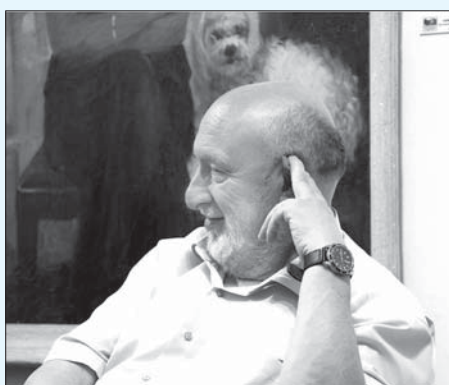
През 1897 г. Отделът за народно просвещение и духовни дела определил за начало на учебната година 1 септември. Една година по-късно се взело решение учебният процес да трае 10 месеца в градовете и около 7–8 месеца в селата, за да могат децата да участват в селскостопанската дейност.

През 1957 г. е направена последната промяна – взема се решение учебните занятия официално да стартират на 15 септември и да приключват според конкретния етап на обучение – начален, прогимназиален и гимназиален.

Проф. Палангурски: СЪЕДИНЕНИЕТО Е ДЕЛО НА БЪЛГАРСКИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ

Книгата на историките проф. Милко Палангурски, проф. Веселин Янчев и проф. Петър Стоянович „Три погледа към Съединението от 1885 г.“ бе представена в Казанлък по покана на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и с домакинството на ЛХМ „Чудомир“. Тя се фокусира върху най-великото дело на българите – едва седем години след разпокъсването им по силата на Берлинския договор от 1878 г. народът намира сили да отхвърли половината от клаузите му и да обедини двете автономии Княжество България и Източна Румелия. В книгата, писана с убеждението, че „всяка гледна точка не е последната, а поредната...“, проф. Палангурски, дългогодишен преподавател във Великотърновския университет и професор в Института за исторически изследвания на БАН, разглежда вътрешнополитическите аспекти, ролята на българските политики и обществените настроения в този исторически процес.

Проф. Милко Палангурски

- Проф. Палангурски, не криете, че книгата Ви е провокирана от щампите в историята. Какво ново сега?

- Историята на Съединението не че не е разказана. Но се разказва в матрица, направена, сякаш всичко е някак в облаци от рози, успехи, динамика... Истината е, че когато се прочетат отново документите, се вижда, че нещата са коренно различни. Основното е ясно – това е едно голямо усилие на българския народ, то завършва успешно. Но в същото време Съединението има своите много тежки вътрешни проблеми и последици.

скучно в опита да разбираме историята от учебниците или отделните уроци, направени, за да могат хората да разберат и запомнят най-важното. С времето това става някаква непреодолима парадигма, която губи истинския нюх, мирис на събитията. А те са всестранны. Да изправиш една млада нация пред такъв труден избор никак не е лесно. И тази нация да успее да го докара до успешен край! Това е единствен случай до образуването на Израел. Нещо, което показва, че потенциалът на онова, което се създава на север и на юг от Балкана в двете автономии, е достатъчно сериозен и трябва

Проф. Милко Палангурски, вдясно, и проф. Петър Стоянович, в средата, с водещия д-р Чавдар Ангелов, директор на НПМ „Шипка - Бузлуджа“, при представянето на книгата „Три погледа към Съединението от 1885 г.“ в Казанлък, 10 юли 2025 г., сн. НПМ „Шипка - Бузлуджа“

Идеята ни беше да погледнем нещата в контекста на онзи пълен набор от исторически документи, който вече е наличен. За Съединението трудно могат да се намерят неизвестни документи от дипломатическите канцеларии и българските архиви. Ако се намери нещо, то е по конкретен случай. Но, тъй като Съединението е първият учебнически победен разказ на българите още от края на 19 век, някак си матрицата върху това наистина свръхусилие на нацията го принизява. Няма нищо по-

ва да му отдадем дължимото, включително, отчитайки слабостите, които показваме като нация. Това беше целта на книгата ни.

- Съединението не е чудо, а закономерност?

- В известен смисъл, да. Ако нямаше потенциалът на нацията, лидери, които да го направят, и народ, който да го защити, Съединението щеше да завърши трагично.

- От къде са почерпили вярата си тези българи, които са повярвали, че

Съединението може да се случи?

- Това са българските възрожденски дейци! Те за няколко десетилетия от края на 30-те години на 19-и век започват една политика на опит за създаване на свободна държава. И успяват! Това е най-успешното поколение. Това са същите хора, които са бутнали Османската империя, създали са свободна България и Източна Румелия и продължават делото си със Съединението. Те знаят, че могат и че всичко зависи от личната воля на човека. Стремещт към свобода намира своята реализация в онова, което създава Левски като организация, в Априлското въстание, войната за Освобождение и, разбира се, Съединението. За мен това е един процес – малко разкъсан във времето. И пак, по учебнически причини, не се разглежда единно. Говорим за онова десетилетие, което след комитетския период 1866–1876 г., е десетилетието на свободата. Това са само десет години след Априлското въстание. За десет години имаме революция – държава – война – изграждане на държавата, Съединение! Това са едни и същи хора. Има и млади, но основните двигатели са онези, които са започнали през април 1876 г.

- Те имат и врагове. От какво е подхранван скептицизмът?

- От неверието в силите. Знаете, че българското Възраждане има два потока. Те не са вечно антагонистични. Но едните, казано честно, хората с повече ресурси – финансови, политически, стопански, икономически, ако щете – и по-образованите, не смеят да взимат крайни решения. Да вземеш решение да хвърлиш един народ в революция, във война, не е лесно. Спомнете си „Записките“ на Захари Стоянов, поведението на Бенковски, всички участници в революцията. Много от тях смятат, че всичко трябва да е по-премерено, еволюционно, по-бавно, за да бъдем готови.

- Това е разумът на образования човек?

- Да, така е. Но и образованият през 1876-а при голямата криза на Османската империя е на фронта на въстанието. Има хора, които участват в революцията, но десет години по-късно са против. Един Кирил Маджаров, като водач на софийската опозиция в Румелия, е от рода на Бенковски. Майката на Бенковски живее до края на живота си в неговия дом. Двама души, в разстояние на четири-пет години – с различно поведение...

- А кои са противниците на Съединението извън България на картата на

Великите сили? Известно е, например, че Русия е била против. Знае ли се това днес от българите?

- Мисля, че го пише във всеки учебник, но дали всеки го разбира? „Противник“ понякога не е обвързано с никакъв ангажимент, но понякога е обвързано. Като поведението на най-заинтересованите сили на Балканите. Една Германия предпочита цялата тази история да приключи с дипломатическо решение и минимални разходи. Докато Русия е готова на крайна дейност. Англия защитава българските интереси, княза, но не до ниво – хайде да водим война заради българите. Не, тази работа българите трябва да си я правят. Винаги така се случва в световната история – когато един народ не е готов да защитава себе си, го мачкат. Когато обаче той каже не, ние няма да се предадем! – той успява да спаси нещо. Ако щете, и примерът в момента с Руско-украинската война е такъв. Нашето положение е било горе-долу същото.

- Ако с тази аналогия прехвърлим времето, налице ли е у нас днес достойното политическо поведение – отстояваме ли се или повече се снисшаваме?

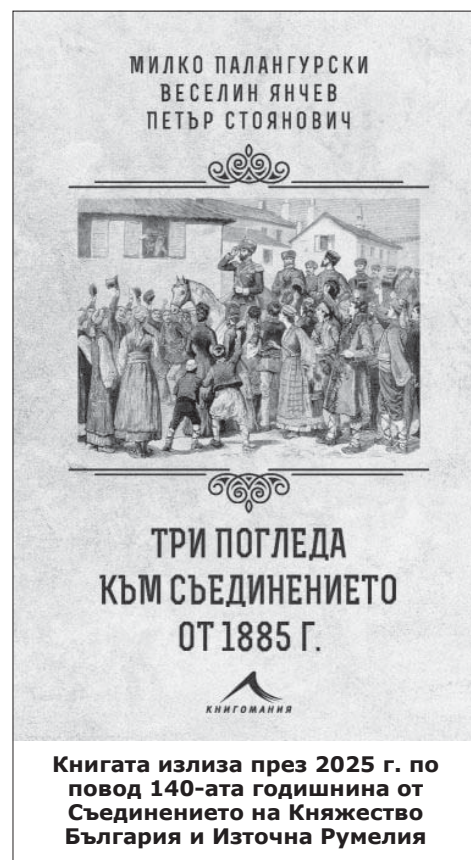
- Повече се снисшаваме. Българските политици в момента се снисшават, защото са свързани с най-различни лични и корпоративни интереси. На тях не им се иска да има твърдо решение. Но аз ще ви го кажа по друг начин – това беше поведението на Борис Трети преди 1944-та. Снисшавяхме се, снисшавяхме се, нямаше да има забрадки, накрая имахме и забрадки, имахме и окупация. Нашите политици трябва да възприемат нещата такива, каквито са. Аз знам какво им подават службите ни като документи, знам какво четат. Знаем какво се говори на международната сцена и какво им казват колегите им, наши съюзници. Проблем е, че те четат едно, а говорят друго.

- Не всички историци говорят така ясно. При активността в социалните мрежи има ли вина академичната общност за победата на пропагандата над научните тези?

- Има. Изразходвал съм много сили да говоря. Но, каквото и да говориш, колкото и убедително да е, когато публиката отказва да слуша, а тя отказва, защото предпочита да чуе някаква конспирация, независимо в коя област, дори и в медицината,

ти не можеш да я убедиш с аргументи. Който не вярва на науката по принцип, а вярва на суеверието, е така устроен – манталитет. Човекът се променя трудно. Както казвам, бронебойни неврони не са измислени за подобните хора. Знаем, че всеки човек е Вселена, но, явно, вселените са такива, каквито ги завърти генетиката в началото.

- Хуманитарните науки са в отстъпление? Не е ли това една от причините за разпад на обществото?

- Да. Категорично. Не може без обществена спойка. Тя е някакъв тип идеология, независимо каква – добра, лоша..., но да я има. Ако останеш в обществото всеки човек да бъде докрай самостоятелен, в следващия момент идва взрив.

- Връщаме се към дивото „общество“, в което човек за човека е вълк?

- В общи линии, да. Информационната революция направи възможно всеки да си мисли, че има познание и възможност да ръководи, едва ли не, света. Интелигентните хора знаят, че не е така, но масите – не. От тук идва ловката употреба на този вид хора от популисти, защото им се дава лесно решение на сериозни въпроси. Лесно решение няма. Лесно ли е българските възрожденци да натрупат богатство, че да строят и откриват училища, читалища, църкви? Не, това е всекидневен къртовски труд.

- Лекарство или ваксина?

- Историята показва, че всеки век е по-кръвав от предишния, никоя човешка цивилизация не е оцеляла прекалено дълго. Защо да мислим, че ни чака нещо непременно по-добро?

Диана Рамналиева

ГУСТАВ АЙФЕЛ

Аз дадох на френското знаме най-високата мачта в света!

Густав Айфел /1832-1923/ е френски инженер, изградил Айфеловата кула в Париж – едно от най-забележителните съоръжения на 19-и век. Айфел е проектирал и носещата конструкция на Статуята на свободата в Ню Йорк и още много обекти – жп линии, мостове, виадукти, гари и др. – във Франция, Португалия, Унгария, Румъния, Виетнам, Египет, Боливия, Перу и други държави. Сред тях са: висиящият мост в Бордо; дворецът

на културата в Яш; първият в света универсален магазин – парижкият „О-бон марше“; „Галерия на машините“ – със стъклен покрив, опиращ се само на стоманени арки, без нито една колона вътре; Западната гара в Будапеща; въртящият се купол на обсерваторията в Ница, който тежи 100 тона, но лесно може да се завърти само от един човек, и др. Айфеловата кула е заснета в много филми, сред които „Париж, който спи“, „Зази в метрото“, „Влюбеният Айфел“. През 1929 г. в подножието ѝ е открит бюст на Густав Айфел. През 1983 г. в негова чест е пусната пощенска марка, а през 1996 г. – банкнота от 200 франка. На Айфел е кръстен програмният език Eiffel.

В Дижон. Александър Густав Айфел е роден на 15 декември 1832 г. в Дижон, Франция, с фамилията Бьоникхаузен. На френски името му е Гюстав Ефел, но поради германския му произход се е наложило немското звучене. Той е единствен син на гвардейския офицер Франсоа Александър Бьоникхаузен и Катрин Мелани Моньоз. В детството си нямал интерес към учението, предпочитал да работи във фабриката за оцветяване на чирко. В последните класове на лицей обаче изведнъж се запалил по литературата и историята и започнал да учи много.

Инженерът пред-приемач. Завършил Централната висша школа и станал инженер. На 25 години работел във фирма, проектирал и изградил по съвсем нови технологии два железопътни моста. Напреднал бързо и създавал собствена компания. Специализирал се в строежа на стоманени мостове, парни котли и виадукти. Броят на клиентите му нараствал, името му се произнасяло с уважение.

Фамилията Айфел. През 1875 г., след Френско-пруската война, Густав станал жертва на донос – негов служител го обвинил, че бил шпионин на победилите пруси. Като доказателство било изтъкнато фамилиното му име Бьоникхаузен. Младият предприемач завел дело, доказал своята невинност и официално приел фамилията Айфел – името на областта на неговия род.

Статуята на свободата. Поводът за изграждането ѝ била 100-годишнината от създаването на САЩ. Изпълнителят на вътрешната конструкция починал и поканили Айфел да го замести. Предшественикът му бил предвидил вътрешността да бъде зидана с камъни и бронз – лесно чупливи материали, без никаква гъвкавост. Айфел я

изработил от ковано желязо и мед. Частите били свързани с нитове, набивани ръчно в дупки. Статуята, около 220 тона, била доставена в Ню Йорк в 200 сандъка през 1885 г. Американците посрещнали подаръка с артилерийски залпове и заря. Точността и издръжливостта на конструкцията се оказали безупречни. Авторитетът на французи на бил световно признат.

А като Адриен. Историята на създаването на Айфеловата кула е свързана с младежката любов на

Айфел на стъпалата на завършената кула

Айфел – Адриен, с която отново се срещнал. Когато правителството се обърнало към него да измисли нещо оригинално за Световното изложение в Париж през 1889 г., той не проявил интерес, тъй като искал да построи метро. Но срещата със старата му любов променила намерението му... Кулата е с формата на А, първата буква от името на Адриен.

Конкурсът. В кметството на Париж постъпили 107 проекта, накрая останали два – на Жюл Бурде и Густав Айфел. Кулата на Бурде била от гранит – чуплив материал без гъвкавост, а тази на Айфел – от желязо във формата на дантела – за да могат пролуците да пропускат вятъра, а атмосферното налягане да не среща съпротива, както е при зидарията. След изложението съоръжението можело да бъде разглобено и преместено. Айфел бил обсебен от кулата. Вложил в нея лични 3

млн. франка, получил 20-годишна концесия.

Противниците. Сред тях били Зола и Мопасан, подписали се под протест, тъй като кулата щяла да обезобрази Париж. Наричали я „безполезна и чудовищна“ и „грозен скелет“. Някои съседни на строежа пък се тревожели кулата да не падне върху тях. Айфел спокойно подминавал обидите: „Как може да се съди предварително за един обект, който още никой не е виждал, освен на рисунка?“

Айфеловата кула. Издигната е на 3 етажа на Марсово поле. Изграждането ѝ започнало през 1887 г. и продължило 2 години, струвало 6,5 млн. франка. Със своите 324 метра, заедно с антените, 40 години тя е най-високата сграда в света. Надмината е през 1931 г. от небостъргача Емпайър стейт билдинг в Ню Йорк.

Айфел имал 300 работници и 50 инженери. Без компютри, без сметачни машини и строителна техника, той изчислил всичко до най-малкия детайл. Всичко – от първия му чертеж до завършването на кулата, е документирано. Работата, особено при основите, била изключително трудна. Те трябвало да понесат тежестта на тоновете желязо и да гарантират сигурността на посетителите. За двата крака откъм Марсово поле били изкопани 7-метрови дупки и излети бетонни плочи с дебелина по 2 метра. Много по-сложно било с двата крака откъм Сена, почвата била пропита с вода. За да стигнат до твърда земя, изкопните слизали до 15 метра дълбочина. Айфел отклонил подземните води с познатата дотогава техника – с помпи. Междувременно някои работници се разбунтували заради ниското заплащане – по 75 сантима на час, но от уважение към гениалния инженер продължили да работят.

През юли 1887 г. първото ковано желязо изникнало от земята. Около строежа се трупаля любопитна тълпа, насърчаваща работниците. Металът бил обработван с невероятна точност – с отклонение по-малко от 1 мм. 30 чертожници скицирали общо 5369 плана. За монтажа били използвани 2,5 млн. нитове. Други 12 хиляди детайла били изготвени по много прецизни чертежи. Металното тяло на кулата има 7 милиона дупки. Монтирали го 20 групи от по 4 монтьори, работещи едновременно.

Отделните части се вдигали с макари с въжета.

На 28 април 1888 г. първият етаж бил готов. На терасата Айфел дал грандиозен обяд за всички работници и инженери и оповестил увеличаване на заплатите им с 2%.

След три месеца организирил нов обяд. Негови гости били 112 журналисти. На всеки следващ етап медиите първи се запознавали с хода на работата – така френското общество следило растежа на кулата. Вестник „Фигаро“ дори оборудвал печатница на първия етаж.

За посетителите били направени вита стълба и пет асансьора – 4 полегати и 1 вертикален. Броят на стъпалата е 1892 – годината на прокламирането на френската република. Целият вътрешно-транспортен комплекс бил революционно постижение на техниката. До днес той осигурява превозването на над 10 хиляди туристи на ден!

С търговския си нюх блестящият инженер и организатор Густав Айфел предвидил приходи от билети, от ресторанта, лавките, изложбите и конференциите, които кулата ще привлече. Вложените финансови средства били възстановени за година и половина.

Откриването. То се превърнало в триумф, състояло се на 15 май 1889 г. Самият Айфел не криел гордостта си: „Аз дадох на френското

Айфел с високопоставени лица на върха на кулата при откриването ѝ

знаме най-високата мачта в света!“. Той лично посрещал гостите, в т.ч. крале и принцове. А Томас Едисон поканил в апартамента си, изграден на най-високото ниво на третия етаж. Днес там са експонирани во същите им фигури.

Като повечето обекти, построени за изложението, кулата трябвало да бъде временна структура и след 20 години да бъде премахната. Но заради огромния интерес и големите доходи, парижката община я оставила. По време на изложението тя била посетена от 2 млн. души, туристи започнали да се стичат от всички краища на света. „Желязната дама“ и „Парижанка“ – така французите наричали своята кула – достолепната емблема на Франция.

Панамският скандал. Френските предприемачи Фердинанд и Шарл Лисепс, баща и син, се опитали да свържат Атлантическия и Тихия океан чрез Панамския канал, но затънали в проблеми и потърсили нови акционери. Айфел приел да изработи 10 шлюза. Съгласно договора, след третия шлюз, Лисепс му изплатили цялата сума от 19 млн. франка. Но скоро фалирали и всички други акционери изгубили спестяванията си. През 1893 г. Лисепс били осъдени заради финансови спекулации. Присъдата на Айфел, за съучастие, била 2 години затвор и 20 000 франка глоба, но касационният съд я отменил. Той бил оневинен, но огорчен. В Дижон мост, носещ неговото име, бил прекръстен на името на друг инженер.

Семейството. Густав Айфел бил

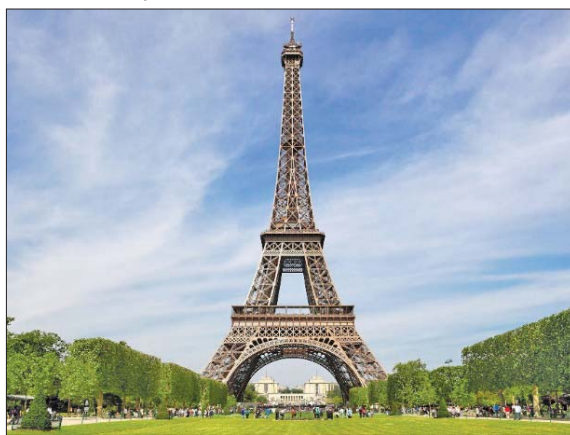
толкова погълнат от работата си, че нямал време да се ожени. В буквалния смисъл. Затова „възложил“ на свои близки да му намерят съпруга. Изискванията му били скромни: „Да е непретенциозна, да е добра домакиня и да ражда здрави деца“. На 30 години се оженил за 18-годишната Женевиер Годоле, имат две момчета и три момичета. Женевиер умира на 33 години през 1877 г. Гледането на децата поела голямата дъщеря, 14-годишната Клер, а Айфел продължил да работи.

Аеродинамиката. На 61 години той се оттеглил от активна дейност и се посветил на научни експерименти – главно в областта на аеродинамиката. Създал изследователска лаборатория и започнал да проектира самолети. През 1917 г. патентовал един от първите изтребители – за да „види отгоре“ Айфеловата кула. Издавал и книги, свързани с аеродинамиката.

Краят. Густав Айфел бил сред най-богатите французи. Приживе той прехвърлил собствеността на наследниците си, но в специално завещание им забранил в бизнеса да ползват името му. След смъртта му те се опитали да върнат името „Айфел“, но френският съд отхвърлил иските им. До самия си край великият французин творил идеи и трескаво се надпреварвал с времето, за да ги реализира. Доживял до 91 години. Починал спокоен в дома си в Париж на 27 декември 1923 г., докато слушал Бетовен – Пета симфония, Анданте.

Любопитни факти.

- Айфеловата кула тежи 10 100 тона.
- На нея са изписани имената на 72-ма френски учени.
- Нощем на кулата светят 20 000 лампички.
- Асансьорите изминават по около 103 000 км на година.
- По време на войната французите разваляли задвижването им, за да не могат немците да закачат зна-

мето си на върха на кулата. Хитлер заповядал да я разрушат, но военният губернатор на Париж – Дитрих фон Холтцен, отказал. По-късно той бил удостоен с рицарско звание на френския почетен легион.

- Копия на кулата има на много места по света, вкл. в Лас Вегас и Китай.

- За защита от корозия кулата се пребоядисва на всеки 7 години, изразходват се 60 тона боя. При построяването ѝ е оцветена в нежно розово. След това била жълта, после пак розова, през последните години е блатно кафява – в три оттенъка. Спазва се правилото, завещащо от Айфел – да се пребоядисва ръчно с четки.

Мария Рашкова

Издателски съвет: Николай Ибушев, Владимир Чучумишев, Янко Запрянов, Добрин Драгнев, Петя Папазова, Иван Иванов.

Редколегия: Юлия Младенова - гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Димитър Бахчеванов, Невена Атанасова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков. Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ АД.

За връзка с редакторите на „Трибуна Арсенал“: Юлия Младенова: 0882 98 70 14, e-mail: julia_mladenova@abv.bg, главен редактор;

Диана Рамналиева, e-mail: d.ramnalieva@gmail.com; Мария Рашкова: 0882 98 70 12, mvrashkova@abv.bg; Димитър Бахчеванов: 0888 21 01 00